

УДК: 378. 011. 3 – 051: 373. 3 [316. 61]

Н.А. ДІДУР

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Резюме. У статті розглядаються можливість і перспективи застосування навчально-методичного забезпечення для формування соціокультурної компетентності в процесі підготовки вчителя початкової школи. Запропоновано методика формування знань і вмінь міжкультурного спілкування.

Ключові слова: навчально-методичне забезпечення, формування соціокультурної компетентності, міжкультурне спілкування, професійна підготовка.

Постановка проблеми. Сучасна Європа пронизана інтеграційними процесами. Вона є полем розмаїття культур, міжнародних інтересів, соціокультурним дискурсом різних народів і, як така, потребує діалогу.

Проблеми освіти є найбільш дискутованими у політичних та освітніх колах об'єднаної Європи. Ідея формування спільного європейського простору вимагає цілеспрямованої аргументації та пропаганди з метою вмотивування до координації зусиль усіх суб'єктів її реалізації. До європейського загалу виявляється необхідним донести думку про те, що соціокультурний простір передбачає ідентичність, яка ґрунтується на усвідомленні європейцями спільних витоків і перспектив розвитку єдиного європейського освітнього простору.

Педагогічна наука сьогодні пов'язана з проблемою людини, ідеалу, цінностей, культури. У зв'язку з цим ряд учених дійшли висновку про те, що потрібно будувати культурно-історичну чи соціально-культурну теорію освіти, бо тільки така теорія виключає ідеологію як механізм управління суспільною свідомістю і робить цим механізмом самовизнання людини – індивідуальності в просторі суспільного розвитку.

Зміни соціокультурного контексту тягнуть за собою зміни в змісті професійної підготовки сучасного вчителя початкової школи.

Світова глобалізація та інтернаціоналізація, розбудова Європейського простору вищої освіти (ЄПВО) та Європейського дослідницького простору (ERA), інтеграція України до європейського та світового освітнього простору, інтенсифікація процесів міжнародної взаємодії у середовищі вищих навчальних закладів (ВНЗ) і наукових установ зумовлює підвищення якості професійної підготовки фахівців гуманітарного профілю в вищих навчальних закладах.

Угода про асоціацію між Україною та ЄС (2014 р.), план реформ «Відновлення України» (2014 р.), Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.), Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 р. (2013 р.), Національна рамка кваліфікацій України (2011 р.), Бухарестське комюніке «Використання нашого потенціалу з найбільшою користю: консолідація європейського простору вищої освіти» (2012 р.), європейські Стратегії модернізації вищої освіти (2011 р.), Висновки Ради Європейського Союзу щодо інтернаціоналізації вищої освіти (2010 р.), Стратегії «Європа-2020» (2010 р.). Проект Європейського Союзу «Тюнінг» – «Налаштування освітніх структур в Європі» (2011 р.) визначають важливі стратегічні напрями, завдяки яким змінюється підхід до професійної підготовки фахівців гуманітарного профілю в педагогічних університетах.

Процес глобалізації переконливо свідчить, що формування культурної цілісності світу супроводжується виникненням нових, раніше невідомих проблем. Розширення міжкультурних контактів тягне кризи, деструктивні явища, трансформації світогляду, інноваційні пошуки у кожній культурі. Взаємодія культур породжує необхідність переоцінки міжкультурних контактів і власної культурної ідентичності на основі ідей міжкультурної толерантності, адекватного сприйняття культурних відмінностей, що виступають у даних обставинах необхідними передумовами ефективних взаємовідносин між культурами і взаєморозуміння між їх носіями. Як свідчать дослідження представників даних наук успішність взаємодії людини з іншим культурним середовищем частіше всього залежить від його знання особливостей культури партнерів по взаємодії, їх власних комунікативних здібностей, минулого практичного досвіду і навичок міжкультурного спілкування. В контексті процесів модернізації сучасного суспільства, глибокої трансформації сучасної культури і складними міжетнічними відносинами набула великого значення проблема взаєморозуміння і взаємодії між представниками різних культур, що потребує готовності до міжкультурної.

Отже, в умовах багатокультурного суспільства постає завдання підготовки майбутніх учителів початкової школи до міжкультурного спілкування з представниками різних культур, віросповідань, національностей, ціннісних орієнтирів тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання вдосконалення професійної підготовки фахівців гуманітарного профілю у вищих навчальних закладах досліджувались у працях зарубіжних і вітчизняних вчених у аспектах: професійна підготовка фахівців (А. Алексюк, С. Амеліна, В. Андрущенко, Я. Боллобаш, В. Гриньова, І. Дичківська, М. Євтух, С. Калашнікова, Б. Корольов, В. Кремь, Н. Кузьміна, В. Луговий, М. Майборода, В. Манько, Г. Онкович, І. Підласий, Н. Побірченко, О. Пехота, С. Сисоева, В. Сластьонін, М. Степко, О. Сухомлинська та ін.); психолого-педагогічні засади професійної підготовки фахівців у країнах Західної Європи та США (Н. Абашкіна, Т. Десятов, Н. Журавська, Ю. Кіщенко, Л. Отроценко, Л. Пуховська, Т. Саєнко, Ж. Таланова); підготовка вчителя у зарубіжній школі (Б. Вульфсон, К. Корсак, Н. Ничкало, Л. Пуховська); проектування педагогічних систем і технологій (В. Беспалько, І. Лернер, С. Сисоева); організація навчального процесу в педагогічних навчальних закладах (С. Архангельський, О. Гура, Т. Сушенко та ін.);

дослідження у галузі професійної компетенції й компетентності (В.Гриньова, І. Зарубінська, Є. Зеєр, І. Зязюн, Г. Копил, І. Соколова); формування комунікативної компетентності (Л. Барановська, Т. Левченко, Л. Мітіна, Ю. Пассов, І. Секрет та ін.); формування соціокультурної компетентності (О. Бирюк, Р. Гришкова, І. Закір'янова, Д. Іщенко та ін.); формування міжкультурної комунікативної компетенції (Ю. Акайомова, Т. Атрощенко, Л. Баммер, І. Бахов, М. Беннет, М. Бирам, Р. Брислин, Н. Жданова, О. Зеліковська, К. Кнапп, Т. Петтигру, І. Плужник, Г. Тріандіс, Н. Удовиченко, Д. Флівелінг, М. Хаммер, Д. Хирш, Е. Холл, А. Шмидт) [10, 17-19].

Мета статті – розглянути застосування навчально-методичного забезпечення для формування знань і вмінь міжкультурного спілкування майбутнього вчителя початкової школи у процесі його професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу. Термін «компетентність» є похідним від слова «компетентний» (лат. *Competens* відповідний, здатний) і означає той, хто володіє компетенцією або знає, обізнаний у певній галузі.

Підтримуємо М. Булігіну, яка, розглядаючи співвідношення понять «компетенція» і «компетентність», визначає компетенцію як обізнаність, певний обсяг знань, досвід у певній діяльності особистості, а компетентність як професійно сформовану якість особистості, тобто компетенцію можна розглядати як підґрунтя для подальшого формування і розвитку компетентності.

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що компетентнісний формат посідає провідне місце у процесі формування особистості як суб'єкта навчання. За своєю суттю він формально є певний узагальненням і систематизацією за принципом формування кінцевих результатів навчання та вимог до випускника. Процес навчання, орієнтований на формування компетентного фахівця, стає спрямованим на активізацію та підтримку професійного саморозвитку студентів, організацію самостійного керування навчальною діяльністю, прийняття студента як самоцінної особистості, що володіє різними потребами, здібностями, інтересами, прагне до досягнення життєвих цілей, має власну позицію і право на її реалізацію. Відбувається концентрація уваги на забезпеченні особистісного залучення (включеності) студентів до процесу навчання: спрямованість на самопізнання, розвиток суб'єктивного досвіду, рефлексивне ставлення до предметів та явищ, що вивчаються, до процесу навчання, до самого себе, до майбутньої професійної діяльності тощо незважаючи на скорочення термінів навчання та обсягу годин за умовами Болонської угоди, це дозволяє забезпечити мінімальний набір компетенцій, необхідний для швидкої адаптації на ринку праці, пропонуючи при цьому широкі можливості для самовдосконалення в ході вивчення додаткових дисциплін [9, 5]. За таких умов освітнє середовище стає комплексом можливостей для прояву активності суб'єктів, які перетворюються відповідно до їхніх потреб чи цілей у фактори розвитку. Отже, наприкінці ХХ століття основними компонентами особистості фахівця стають компетенції та компетентності, якими вона має оволодіти для здійснення ефективної професійної діяльності та відповідності запитам суспільства.

Аналіз наукової літератури з проблем професійної компетентності дає підстави констатувати, що вона розглядається як:

- сукупність знань та вмінь, котрі визначають результативність професійної праці;
- комплекс професійних знань і професійно значущих особистісних якостей;
- вияв єдності професійної та загальної культури.

Оскільки предметом дослідження є соціокультурна компетентність, то необхідно розглянути визначення терміна «соціокультурний» перша частина якого «соціо» – визначається як те, що «відноситься до суспільства, до наук про суспільство», а друга частина співвідноситься з поняттям «культура» [1].

Соціокультурна компетентність характеризується низкою складових, зокрема філософських, психологічних і педагогічних у процесі професійної підготовки студентів ВНЗ. Соціокультурна компетентність у контексті соціокультурної взаємодії як соціально-антропологічний феномен, у якому людина виступає як особистість, активно і свідомо орієнтована на спільну діяльність із пов'язаних з ними той або інший рівень розвитку її розумово-пізнавальної та творчої діяльності, а також морально-естетичної культури, які у своїй сукупності визначають її соціальний образ й індивідуальну своєрідність» [7].

Отже, в сучасній педагогічній літературі освіта розглядається як бінарне явище – процес введення людини в культуру й результат оволодіння нею загальними знаннями.

Співвідношення освіти і культури розглядається як система, що включає:

- культурний зміст (цінності, функції, цілі, завдання, спрямованість, культуроємність) і форми (культуро відповідність і якість технологічних стратегій, методів, засобів, методик і прийомів) освіти в цілому;
- культуру спілкування в різних освітніх спільнотах;
- культурну діяльність дитини, в якій відбувається її культурне самовизначення;
- механізми включення дитини в культуру і субкультуру;
- особливості становлення особистісної культури дитини і педагога, культуру самовиховання, культуру самореалізації і самоактуалізації;
- конгломерат національних і регіональних культур конкретного суспільства, що впливає на саморозвиток дитини;
- культурні моделі освітніх систем, культуру управління ними; педагогічну культуру (педагога або батьків, яка існує в суспільстві);
- культурне і мультикультурне середовище школи;
- культурне і мультикультурне середовище поза школою (сім'я, малі групи);
- широкий соціокультурний простір, в якому співіснують і спонтанно взаємодіють всі ці вияви культурного життя, в живих реаліях яких розвивається дитина [8].

Слід також зазначити, що аналіз наукових досліджень, засвідчує, що проблемі соціокультурного аспекту освіти в межах професійно-творчої підготовки спеціалістів науковці приділяють серйозну увагу, хоча й відсутня єдина думка з приводу структури соціокультурного компонента і його місця в професійно-творчій підготовці вчителя початкової школи, недостатньо розроблені шляхи і педагогічні умови формування соціокультурної компетентності.

Метою формувального експерименту був розвиток соціокультурної компетентності та навичок міжкультурного професійного спілкування. Ця мета конкретизувалась у таких цілях: пробудження у всіх учасників навчально-виховного процесу інтересу до навчального і міжкультурного професійного спілкування та готовності до формування соціокультурної компетентності; підвищення рівня володіння психолого-педагогічними знаннями про міжкультурне професійне спілкування; формування системи міжкультурних комунікативних умінь; виховання особистісних якостей, вагомих для розвитку міжкультурного професійного спілкування.

Дослідно-експериментальну роботу було організовано у відповідності до вимог щодо формувального експерименту педагогічних досліджень (С. Гончаренко, С. Єлканов, Н. Кузьміна, І. Лернер, М. Скаткін та ін.).

В основу дослідження було покладено системний, культурологічний, аксіологічний, діяльнісний та особистісно-зорієнтований підходи до формування міжкультурного професійного спілкування, які й визначили організацію, логіку і відбір методів, умов та засобів дослідження. Системний підхід передбачав формування міжкультурного професійного спілкування як цілісної системи; культурологічний у поєднанні з аксіологічним дозволив зосередити увагу на її ціннісних аспектах; згідно з особистісно-зорієнтованим підходом враховувалися індивідуальні особливості студентів; діяльнісний підхід забезпечив практичну реалізацію набутих студентами знань, умінь і навичок міжкультурного професійного спілкування.

Вся діяльність на формувальному етапі експерименту була спрямована на оволодіння майбутніми учителями початкової школи теоретичними знаннями і практичними навичками, необхідними для успішного виконання професійних завдань під кутом зору міжкультурного професійного спілкування, свідоме застосування їх у штучно створених (навчальне спілкування) і реальних (практика, проектна робота, участь у міжнародних освітніх проектах, міжнародних конференціях тощо) ситуаціях.

Експериментальне дослідження проводилось у процесі:

- проведених занять з нормативних дисциплін гуманітарного циклу («Педагогіка», «Англійська мова професійного спілкування», «Іноземна мова», «Українське ділове мовлення», «Основи конфліктології», «Культурологія», «Етика і естетика», «Культура спілкування», «Педагогічні технології навчання у початковій школі»);
- проведення занять з нових дисциплін за вибором вищого навчального закладу та за вибором студента («Основи міжкультурного спілкування», «Іноземна мова. Культура та культурні розбіжності», «Професійна діяльність учителя в міжнародному освітньому просторі»);
- роботи професійно-орієнтованого практикуму з педпрактики «Англійська мова професійного спілкування»; практикум за темою «Професія вчителя. Вчимо вчитися»;
- роботи психолого-педагогічного семінару «Міжкультурне спілкування у навчанні» для студентів, викладачів і науковців;
- проведення зі студентами та викладачами тренінгів з розвитку навичок і вмінь міжкультурного професійного спілкування;
- організації позааудиторної та виховної роботи у формі заходів, спрямованих на підготовку до участі в міжнародних освітніх проектах, конкурсах, олімпіадах;
- участі як консультант у науково-дослідних проектах міжнародної програми Темпус для студентів і викладачів гуманітарного профілю;
- підготовки студентів до навчально-виробничої практики і стажування за кордоном;
- педагогічного консультування з питань міжкультурного професійного спілкування.

На когнітивно-операційному етапі формувального експерименту відбувалось: узагальнення наявного досвіду міжкультурного спілкування як результату пізнання дійсності; формування системи психолого-педагогічних знань про міжкультурне спілкування та міжкультурне професійне спілкування і його особливості; збагачення системи цінностей особистості через сприйняття іншої культури; сприяння розвитку уваги, пам'яті, мислення у ситуаціях міжкультурного професійного спілкування; вплив на сформованість уявлень і суджень про міжкультурне спілкування як форму міжособистісних стосунків з представниками інших культур.

З цієї метою було внесено зміни до змісту нормативних дисциплін та дисциплін за вибором студента і вищого навчального закладу. Експериментальна робота підтвердила, що потенціал нормативних дисциплін гуманітарного циклу може використовуватись для введення додаткового матеріалу стосовно виділених нами аспектів міжкультурного професійного спілкування: мотиваційного, емоційно-чуттєвого, операційно-діяльнісного та комунікативного [5].

На другому етапі формування – використовувалися матеріали підручника «Coping with diversity», що відображають цінності професійних проєкцій культури в мовленні. Проводився аналіз англійського професійного мовлення, виявлялися непрямі способи висловлення негативного змісту, формувалися вміння активного слухання, стратегії і тактики ведення професійного спілкування, виконувалися завдання, спрямовані на виявлення прихованого значення вислову. Використовувалася технологія контекстного спостереження, крос-культурного аналізу і коментування профільних текстів. тренінгів професійно-поведінкової й емоційно-мовної сенситивності.

Крос-культурний аналіз профільних текстів на схожість і відмінності проявляється не тільки в особливостях мовленнєвого оформлення, але й у поведінці, поглядах представників іншої правової культури. Наприклад, при обговоренні проблем, пов'язаних з системою викладання, студенти коментували профільні тексти, виділяючи схожість і відмінність у розумінні цієї проблеми в різних культурах.

На третьому етапі формування – творчому – використовувалися матеріали підручника, пов'язані з практичним застосуванням проблемно-пошукових комунікативних завдань, що націлюють студентів на ухвалення й обґрунтування етичних рішень, тлумачення й інтерпретацію культурно-специфічних професійних проявів.

Ми використовували методи аналізу професійної сенситивності, професійних інцидентів, вирішення проблемних ситуацій, технології кросс-культурного аналізу профільних текстів і тренінгів застосовували рольові ігри, симуляції, групові дискусії, коментування наочно представленої професійної інформації в схематично-графічному варіанті.

Спецкурс проводився паралельно із заняттями з англійської мови і переслідував мету навчити студентів застосовувати комунікативні вміння і професійний тезаурус у дисциплінах гуманітарного циклу в процесі реальної англійської мови. Комунікація здійснювалась у процесі пошуку інформації про конкурси що підтримувалися міжнародними грантами у сфері навчання/викладання, запитів про міжнародні стажування, складання заявок, резюме, анотацій, написання тез доповідей і виступів, есе, посилаються на творчі конкурси з викладацької тематики.

Зміст спецкурсу включав: ознайомлення студентів з нормами етики в процесі викладання, надання інформації про можливості навчальної, наукової і практичної роботи за гуманітарними спеціальностями на міжнародному рівні; встановлення контактів із зарубіжними колегами; проведення поведінкових тренінгів з культури професійно-ділового спілкування.

Заняття зі спецкурсу «Основи міжкультурного спілкування» поглиблювали професійну підготовку студентів, спрямовуючи їхні дії на сприйняття, пошук, обговорення інформації у сфері викладання, і подальше застосування у звичній міжкультурній комунікації. Зокрема, обговорення проблеми професійних якостей учителя (глибоких знань, етичності та високої моралі, етикетності, чіткості, послідовності, відповідальності) стало основою для застосування методу аутокоментування вітагенних соціокультурних ситуацій. Студенти, підтверджуючи проблему професіоналізму вчителя, інтерпретували професійну поведінку вчителя в Україні і в англійських країнах не тільки з урахуванням ціннісних орієнтацій культур але й через призму сутнісної сфери їхньої діяльності.

Пошук матеріалів щодо можливостей навчання за кордоном забезпечив студентам широту уявлень про існуючі організаційні структури, приватні інститути, спеціальні фонди, які можуть забезпечити фінансову підтримку для навчання за кордоном, про можливості спеціалізації і кваліфікації, як; вони можуть при цьому отримати (умови прийому, вимоги програми, академічні ступені). Студенти використовують Інтернет-сайти конкретних університетів.

Дані, отримані на початковому та кінцевому етапах формуючого експерименту, дали можливість оцінити рівень засвоєння студентами експериментальної та контрольної груп професійних знань і сформованості вмінь: здатність використовувати свої знання та можливості; ступінь обізнаності про показники своєї міжкультурної діяльності та оволодіння методикою роботи із студентами та учнями; ступінь готовності до самостійного виконання професійних обов'язків; здатність до міжкультурної комунікації, самооцінки та подальшого розвитку.

Значна увага приділялася формуванню узагальнених способів реалізації теоретичних знань, які в подальшому трансформувалися на рівні відповідних навичок та вмінь міжкультурної комунікації.

Висновки. Таким чином, під час експериментального навчання нами було здійснено апробацію навчально-методичного забезпечення досліджуваного процесу. В результаті формувального впливу відбулися статистично значущі зміни в рівнях сформованості компонентів готовності студентів експериментальних груп, що сталися в рівні сформованості соціокультурної компетентності майбутніх фахівців під впливом запропонованої методики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Атрощенко Т.О. Розвиток культури міжнаціонального спілкування майбутнього вчителя початкових класів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Т.О. Атрощенко. – К., 2005. – 212 с.
2. Гура О.І. Теоретико-методологічні основи формування психолого-педагогічної компетентності викладача вищого навчального закладу в умовах магістратури: дис. ... докт. пед. наук: 13.00.04 / О.І. Гура; Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя: [б.в.], 2008. – 546 с.
3. Матвієнко О.В. Педагогічні умови ефективної підготовки вчителя до застосування мультимедійних засобів у навчально-виховному процесі школи / О.В. Матвієнко // Міжнародний науковий вісник: зб. наук. пр. – Ужгород ДВНЗ «УЖНУ», 2014. – Вип. 2 (9) – С. 53-62.
4. Матвієнко О.В. Педагогічне спілкування вчителя як складова професійної готовності до педагогічної взаємодії в навчально-виховному середовищі школи першого ступеня / О.В. Матвієнко // Наукові записки Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія: Педагогічні та історичні науки: [зб. наук. статей]. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011. – Вип. 35. – С. 123-130.
5. Матвієнко О.В. Сучасні проблеми професійної підготовки майбутніх учителів до виховної діяльності / О.В. Матвієнко // Гуманітарний вісник – Додаток 1 до Вип. 27, Том IV (37): Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – К.: Гнозис, 2012. – С. 278-285.
6. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: курс лекцій: [навч.-метод. посібник для студ. мовних спец. осв.-кваліф. рівня «магістр»] / О.Б. Бігич, Н.Ф. Бориско, Г.Е. Борецька [та ін.]; за ред. С.Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2011. – 344 с.

7. Особистісно орієнтовані технології навчання і виховання у вищих навчальних закладах: кол. моногр. / В. Андрущенко, Н. Двінська, Б. Корольова [та ін.]; за заг. ред. В. Андрущенко, В. Лугового. – К.: Пед. думка, 2008. – 256 с.
8. Педагогіка вищої школи / В.П. Андрущенко, І.Д. Бех, І.С. Волощук [та ін.]; за ред. В.Г. Кременя, В.П. Андрущенко, В.І. Лугового. – К.: Пед. думка, 2009. – 256 с.
9. Садохин А.П. Межкультурная компетентность как социокультурный феномен: монография. – Калуга, Изд-во «Эйдос», 2008. – 268 с.
10. Самойленко Н.Б. Концепція формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців гуманітарного профілю у вищих педагогічних навчальних закладах у сучасних умовах / Н.Б. Самойленко // Тенденції розвитку вищої освіти в Україні: європейський вектор: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 20-21 березня 2014 р. – Ялта, 2014. – Ч. 1. – С. 316-324.

Н.А. ДИДУР. МЕТОДИКА ФОРМИРОВАНИЯ СОЦИОКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ В ПРОЦЕССЕ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ

Резюме. В статье рассматриваются возможности и перспективы применения учебно-методического обеспечения формирования социокультурной компетентности в процессе подготовки учителя начальной школы. Предложена методика формирования знаний и умений межкультурного общения.

Ключевые слова: учебно-методическое обеспечение, формирование социокультурной компетентности, межкультурное общение, профессиональная подготовка.

N.A. DIDYR. METHODS OF FORMING SOCIOCULTURAL COMPETENCE OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS DURING PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL TRAINING

The summary. The article deals with the possibility and perspectives of educational and methodological support for the sociocultural competence formation in the process of preparing elementary school teachers. The method of building knowledge and skills of intercultural communication is presented.

Key words: teaching support, forming of sociocultural competence, intercultural communication training.

Рекомендовано до друку.

Д-р пед. наук, проф. О.Б. Петренко.

Одержано редакцією 21.02.2017 р.

УДК: 378. 011. 3 – 057. 87: 811. 161. 2' 38

О.К. ДАНИЛЮК

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ «УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)»

Резюме. У статті запропоновано елементи методичних порад та пропозицій щодо вивчення курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)»

Ключові слова: професійна компетенція, комунікативно-практичне вивчення мови, культура мовлення, фахова термінологія.

Входження України в європейський та світовий освітній простір зумовлюють потребу вдосконалення підготовки фахівців, здатних ефективно здійснювати професійну діяльність на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії, що супроводжується суттєвими змінами в педагогічній теорії та практиці [8]. Передусім це стосується підготовки майбутніх учителів початкової школи, адже саме від їхньої педагогічної майстерності залежить становлення і розвиток особистості, її мовленнєва діяльність і культура спілкування.

У зв'язку з постійними змінами постало нагальне питання про якісну підготовку майбутніх вчителів, про розвиток у них різних умінь і навичок, про розуміння їхньої ролі в навчанні, вихованні та розвитку учнів [3, 27]. Тому актуальними залишаються дослідження з проблем формування професійної компетентності майбутнього вчителя. Потрібно сформулювати особистість вчителя, який міг би вирішувати всі завдання навчання та виховання без будь-яких труднощів, а якщо б якісь труднощі з'явилися, міг їх подолати, і загалом бути професіоналом своєї нелегкої справи.

Формування фахової культури майбутнього вчителя початкових класів у процесі професійної підготовки є важливим аспектом, що потребує дослідження. Науковим підґрунтям у розв'язанні проблеми підготовки майбутніх педагогів до професійного спілкування є напрацювання В. Соковніна «Про природу людського спілкування» (1974р.), М. Кагана «Світ спілкування» (1988р.), О. Леонтєва «Діяльність. Свідомість. Особистість» (1975р.), Б. Ломова «Проблема спілкування в психології» (1987р.), Б. Парігіна «Анатомія спілкування» (1999 р.), В. Кан-Калика «Грамматика спілкування» (1995р.), «Вчителю про педагогічне спілкування» (1987р.).

На вирішальній ролі фахової культури спілкування у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя початкової ланки освіти наголошують зарубіжні (І. Валлерстайн, Р. Вільямс, Е. Кей), вітчизняні (М. Вашуленко,

© О.К. Данилюк, 2017